

Ս. Մ. Մուրադյան

ՄԵՐԱՏՄԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽԱՂՈՂԻ ԲԵՐՔԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՎՐԱ

Խաղողի բերքատվության բարձրացման նպատակով կիրառվող կոմպլեքս ազրումիջոցառումների մեջ կարևոր նշանակություն ունի վաղի ծերատումը:

Մերատման նշանակությունը կայանում է նրանում, որ վաղի դարգացման որոշ շրջանում հետադանում են կանաչ չվերի ծայրերը, որով կոնխիում է սննդաբար նյութերի ավելորդ ծախսումը չվի աճող մասի կողմից, և այն դեպքում է գեներատիվ օրգանների սնմանը: Մերատման հետևանքով նվազում է ծաղկաթափը, ապահովվում է պտուղների դարդացումը, ավելանում է հաջորդ տարվա համար կադմակերպվող բերքատու աչքերի քանակը: Բացի այդ՝ ստեղծվում են լուսավորության, օդավտխանակության նպաստավոր պայմաններ, որոնց հետևանքով որոշ չափով կանխվում է հիվանդությունների դարդացումը:

Մերատման մասին կա երկու տեսակետ, որոշ հեղինակներ [1, 2, 3, 7, 8, 9, 10], դոնում են, որ ծերատումը տալիս է դրական արդյունքներ բերքի քանակի և որակի բարձրացման տեսակետից, սմանք էլ՝ ընդհակառակը [11]:

Այս հարցի վերաբերյալ տարբեր տեսակետներն արդյունք են այն բանի, որ ծերատումը կատարել են տարբեր կլիմայական պայմաններում, տարբեր աճկողություն ունեցող սորտերի վաղերի վրա, տարբեր ժամկետում և տարբեր մեխանիզմով:

Սովետական Միությունում այդպիսի ծերատումը լայն կիրառություն ունի: Տարբեր շրջաններում, ծերատման կատարման ժամկետները և հեռացվելիք մասնայի չափը տարբեր են:

Հայկական ՍՍՌ-ում արտադրության մեջ, լայնորեն այդպիսի ծերատումը կիրառվում է ծերատումը, բայց վերջնականապես պարզված չեն ծերատման ժամկետները և նրա աստիճանը: Այդ պատճառով մեր առաջ խնդիր էր դրված ուսումնասիրել ծերատման ազդեցությունը խաղողի տարբեր տարրերի բերքատվության բարձրացման վրա Նոյեմբերյանի շրջանում:

Փորձը դրված է եղել 1949 թ. Ռքադիտելի և Ալիզուտի սորտերի վրա Շամպայն Կոմբինատի Նոյեմբերյանի սովխոզում՝ 2 հեկտար, Ղալաչայի ընկեր Ստալինի անվան կոլխոզում՝ 2 հեկտար և Կոդբի Ջափարիձեի անվան կոլխոզում՝ 1 հեկտար տարածությունում:

Հայաստանում Ռքադիտելի սորտի հեկտարի միջին բերքատվությունը կազմում է 70 գեներներ: Այդ սորտից ստացվում է շատ հուրը, թեթև և բարձրորակ սեղանի սպիտակ գինի և Շամպայն գինու լավ մատերիալ [13]:

Ալիգուսան սորաը հեկտարից առաջին է 65—80 ցենտներ բերք։ Նրանից պատրաստվում է սեղանի շատ նուրբ գինի [13]։

Վերը նշված սորանից, ձևառաման համար վերցված վաղերը էտված են եղել Խիոյի սխտեմով։ Ծերատվիկ են բուրբ շիվերը, բայց Գալարինոյ մասի վրա եղած շիվերից։

Ծերատման փորձը զբվել է չորս ժամկետում, հետևյալ սխեմայով, Առաջին ժամկետ.

1. Ծաղկման սկզբին, հեռացնելով միայն աճման կոճը։

2. Ծաղկման սկզբին, հեռացնելով վերջին ողկույցից հետո 6—8 տերև վեր գտնվող մասը։

Երրորդ ժամկետ.

1. Պաղի հասունացման սկզբնական շրջանում, հեռացնելով միայն աճման կոճը։

Պաղի հասունացման սկզբնական շրջանում, հեռացնելով վերջին ողկույցից հետո 6—8 տերև վեր գտնվող մասը։

Երրորդ ժամկետ.

Պաղի ֆիզիոլոգիական հասունացման սկզբնական շրջանում, հեռացնելով միայն աճման կոճը։

2. Պաղի ֆիզիոլոգիական հասունացման սկզբնական շրջանում, հեռացնելով վերջին ողկույցից հետո 6—8 տերև վեր գտնվող մասը։

Չորրորդ ժամկետ.

Առանց ձերատման, կանաչ շիվերը ծաղկումից հետո 3-րդ լսբին կապելը կոնտրոլ-առանց ձերատման։

Փորձը զբվել է բարձր ազդեցիկներից Խիոյի վրա, բոլոր վարիանտների վաղերին արվել է նույն խնամքը։

Հասունացումից առաջ կատարվել է բերքի նախնական հաշվառում, բերքահավաքից 3 օր առաջ բերքի մեխանիկական և քիմիական անալիզներ, բերքահավաքի մամանակ-փաստացի բերքի հաշվառումը, սրսվել է նաև 500 ողկույցի միջին կշիռը։

Արդյունքները բերում ենք № 1 և 2 աղյուսակներում։

Աղյուսակի տվյալները ցույց են տալիս, որ վաղ ժամկետում ձերատված վաղերը կոնտրոլ վաղերի համեմատաբար ավել են բարձր բերք՝ Թքացիտիկի սորաը Շումսլայն կոմբինատի Նոյեմբերյանի սովորում 22,2—26,6⁰ Դալայայի ընկեր Ստայինի անվան կոլտոգում 21—26,3⁰ Կողրի՝ Ջափարիձեի անվան կոլտոգում՝ 11,3—21,4⁰ Իսկ Ալիգուսան՝ 20,9—27,9⁰ -ով։

Անհրաժեշտ է նշել, որ Ալիգուսան սորտի մոտ, վաղ ժամկետում (ծաղկման սկզբին) ձերատված վաղերի վրա եղած ողկույցների միջին քանակը համեմատաբար կոնտրոլ վաղերի հետ՝ ավելի շատ է։ Հետևաբար կոնտրոլ վաղերի վրա եղած ողկույցները ավելի լավ սնվելու հետևանքով պետք է ավելի խոշոր պտուղներ և ողկույցներ ունենային, բայց ինչպես ասեսում ենք (աղյուսակ № 2) վաղ ժամկետում ձերատված վաղերի մեկ ողկույցի միջին քաշը համարյա չի տարբերվում կոնտրոլ վարիանտի վաղերի մեկ ողկույցի միջին քաշից։

Թքացիտիկի սորտի մեկ ողկույցի միջին քաշը 18—21 գրամով ավել է եղել, քան կոնտրոլ վաղերի մեկ ողկույցի միջին քաշը։

[illegible]

Աղյուսակ 2

ԾԵՐԱՏՄԱՆ ԱԶԳՆՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՆԻԳՈՏՆ ԽԱՂՈՂԻ ԲԵՐԲԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՋՐԱՑՄԱՆ ՎՐԱ

Վայրը	Ծերատման ժամկետները	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի
		Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի	Վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի վերջին տարեկանի
Շամպայնի Գոմարի- նատի Նոյեմբ. կուրսը	Մադկման սկզբին, հեռացնելով միայն աճման կոնքը:	45	123	5,2	220	127,9	184	22,3	7,85
»	Մադկման սկզբին, հեռացնելով վերջին ողկույթից հետո 6-8 տերե վեր գտնվող մասը:	43	121	5,2	208	120,9	178	22,2	8,00
»	Պտղի հասունացման սկզբնական շրջանում հե- ռացնելով միայն աճման կոնքը:	40	120	4,7	188	109,3	168	22,0	7,85
»	Պտղի հասունացման սկզբնական շրջանում հեռաց- նելով վերջին ողկույթից հետո 6-8 տերե վեր գտնվող մասը:	32	150	4,8	192	111,6	170	21,9	8,00
»	Պտղի ֆիզիոլոգիական հասունացման սկզբնական շրջանում հեռացնելով միայն աճման կոնքը:	36	119	4,3	172	100,0	163	21,2	7,85
»	Պտղի ֆիզիոլոգիական հասունացման սկզբնական շրջանում հեռացնելով վերջին ողկույթից հետո 6-8 տերե վեր գտնվող մասը:	32	130	4,2	168	97,6	178	20,2	7,85
»	Առանց ծերատման կանաչ չիվերը ծաղկումից հետո 3-րդ լարին կապելով:	41	139	5,4	216	125,5	173	21,2	9,02
»	Գոմարի առանց ծերատման:	35	124	4,3	172	100,0	164	20,5	10,03

Լեւքատվութեան աշակերտի բարձրագույնը բացատրվում է նրանով, որ վաղ ժամկետում կատարված ծերատման շնորհիվ աճեցողությունը 10—15 օր կանգ է առնում և սննդանյութերի այն քանակությունը, որը պիտի ծախսվեր աճման վրա, օգտագործվում է գեներատիվ օրգանների զարգացման համար [2, 8, 10]։

Միաժամանակ պահպանում է ծաղկաթափը, ավելանում է պտուղների քանակը ողկույթի մեջ և վերջինիս լավ սնման հետեանքով մեծանում են պտուղները և ողկույթի միջին քաշը։

Երկրորդ ժամկետում՝ հասունացման սկզբնական շրջանում, ծերատված վաղերի միջին բերքատվությունը, չնայած որ կոտորել վաղերի բերքատվությունից բարձր է, բայց և այնպես դիջում է վաղ ժամկետում ծերատված վաղերի բերքին։ Այս դեպքում ճամպայն Կոմիտասի Նոյեմբերյանի սովորումը Թեոֆիլի սորտը կոտորելի համեմատությամբ տվել է՝ 2,2—15,5⁰/₁₀։ Ալիգոսե սորտը նույն պայմաններում՝ 9,3—11,6⁰/₁₀։ Իսկ Ղալաչայի բնկեր Ստալինի անժանի կոլխոզում՝ 5,2—15,7⁰/₁₀ բերքի հավելում, Կողբի Ջափարիձեի անժանի կոլխոզում այդ ժամկետում կատարված ծերատվածը տվել է 7,2⁰/₁₀ բերքի անկում։

Աճման կոնի ծերատվածը հասունացման սկզբնական շրջանում տվել է բերքի չնչին ավելացում։ Այդ կարելի է բացատրել նրանով, որ աճեցողության այդ շրջանում աճման կոնի հետագույնը մեծ փոփոխություն չի առաջացնում վաղի սննդատվության մեջ, մինչդեռ երբ նույն ժամկետում հետագույնը է վերջին ողկույթից հետո 6—8 տերեւերի տասարդ շիվի հետ, բերքի քանակը համեմատաբար բարձր է ստացվում։ Այս դեպքում սննդանյութերի այն քանակությունը, որը պիտի դնար Կոմիտասի շիվերին անկու համար, օգտագործվում է պտղի մեծացման վրա։

Ֆիզիոլոգիական հասունացման սկզբնական շրջանում կատարված ծերատման դեպքում բերքատվության բարձրացում չի նկատվում, որոշ դեպքերում բերքը նույնիսկ կոտորելից ցածր է։ Այս պետք է բացատրել նրանով, որ ուշ ժամկետում ծերատվության հետագույնը են մեծ տերեւերը, որի հետեանքով արհեստականորեն փոքրանում է վաղի ասիմիլացիան մակերեսը։

Վաղի կանաչ շիվերը շնորհանական ձևով 3-րդ լարին կապելու դեպքում բերքի ավելումը միջին հաշվով կազմում է Ալիգոսե սորտի մոտ՝ 25,5⁰/₁₀։ Թեոֆիլի մոտ՝ 5,2—6,6⁰/₁₀։ Կողբ գյուղի կոլխոզում այս դեպքում բերքի բարձրացում չի նկատվում։

Կանաչ շիվերը կոտորակապ հետեանքով ստացվում է աղեղ, որը զրգվաբանում է նյութի շարժումը գեղի վեր, սննդանյութերն ուղղվում են գեղի ողկույթները և նպաստում նրանց լավ սնմանը։ Ռապի այդ, ստույնը շիվերը սկսում են շատ երկարանալ և ներքե կախվելով, սովոր են առաջացնում, որից աշանում է պտղի հասունացումը, սովորում կոտմ տերեւները համեմատաբար թույլ ասիմիլացիա են կատարում և այդպիսի վաղերի շրջանագրում խոնավությունն ավելի շատ է կուտակվում, որը նպաստում է սնկային հիվանդությունների գործարկմանը։

Անհրաժեշտ է նշել, որ Թեոֆիլի և Ալիգոսե սորտերի մոտ, վաղ ծերատման դեպքում, բնաշիվերի վրա առաջանում է երկրորդ բերք՝ լիարժեք ողկույթներով։ Թեոֆիլի սորտի մոտ բնաշիվերի վրա կոտմ ող-

կույզի միջին կետը մեր փորձերում համասար է 95 դրամի, 100 պողի քաշը 170 դրամ է, 100 պողի ծավալը 150 խոր. սանտիմետր է, չաքարը՝ 17¹/₂, տիրոջ ուղիքն ընդհանուր թթվությունը 12¹/₂ Նման սրակի խաղողը պիտանի է թույլ սեղանի զինի ստանալու համար:

Բճաշիվերից երկրորդ բերքի ստացումը [12], իրենից մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում, և սրը արդեն կիրառվում է որոշ ուսուցիչականների աշակերտության պրակտիկայում:

Այսպիսով, Նոյեմբերյանի չրջանի Այրիդոտե և Ռքացիտելի սորտերի վրա կատարված ձերատման փորձերի արդյունքներից կարելի է դալ հետևյալ եզրակացություններին.

1. Նոյեմբերյանի չրջանում Ռքացիտելի և Այրիդոտե սորտերի բերքատվությունը բարձրացնելու նպատակով, ձերատումը պետք է կատարել ծաղկման սկզբին, հետացնելով աճման կոնք, կամ վերջին ողկույզից հետո 6—8 տերև վեր գտնվող մասը:

Այդ մամկետում կատարված ձերատման հետևանքով, բերքի հավելումը կազմում է 14,3—27,9¹/₂:

Հազ մամկետում կատարված ձերատման հետևանքով Ռքացիտելի և Այրիդոտե սորտերի վաղերի բճաշիվերի վրա առաջանում են զգալի քանակությամբ ողկույզներ, որոնք լրիվ հասունանում են և պիտանի են օգտագործման համար:

Հայկական ՍՍՏ Դիստիկուտների Ակադեմիայի
Դինեգործության և Մագոզագործության Ինստիտուտ.

Ստացվել է 25 IV 1930

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Г. А. Барберок—Значение листьев в культуре винограда, применение способов зеленой обрезки. Вестник Виноделия, 11, стр. 660 и 12 стр. 717. Одесса 1906.

П. П. Благодирков—Формирование и подрезка виноградной лозы, Москва, 1947.

Н. П. Бузин—Виноградарство, Москва—Ленинград, 1937.

—Способы борьбы с осыпанием цветков и ягод у винограда. Новочеркасск, 1939.

Н. П. Бузин и В. Кантария—Влияние зеленой обрезки на уменьшение осыпания цветков и ягод, повышение урожая винограда. Тр. В и В а, вып. 1, 1936.

Г. И. Гоголь-Яновский—Руководство по виноградарству, Москва—Ленинград, 1928.

А. А. Купен—Обрезка винограда. Вестник Виноделия, Одесса, 12, 1899.

Л. И. Макаров-Кожухов—О роли пасынков виноградной лозы. Вестник Виноградарства, виноделия и виноторговли СССР, Одесса, 2, 1930.

С. А. Мельник—Влияние зеленой обрезки на виноградные кусты и на качество их урожая. Вестник виноделия Украины, 1, стр. 34, 1926.

А. С. Миржаниан—Виноградарство, Москва, 1939.

А. Л. Науменко и А. Л. Подраженский—Чеканка виноградного куста. Тр. Украинского Института Виноградарства, Харьков, 1935.

М. Г. Цейтлин—Вопросы о получении урожая винограда на пасынках. Виноделие и Виноградарство СССР 8, 10, 1949.

Ампелография Изд. АН Арм. ССР Ереван, 1947.

С. М. Мурадян

Влияние чеканки на повышение урожайности виноградной лозы

Р е з ю м е

В 1949 г. в Ноемберянском районе Армянской ССР, в производственных условиях на площади 3,5 га, были проведены опыты по чеканке винограда сортов Ркацители и Алиготе.

Чеканка проводилась в различные сроки: перед цветением, в начале созревания ягод и в период физиологической зрелости ягод. Контролем служили растения указанных сортов без чеканки, в одинаковых условиях выращивания.

Результаты опытов показали, что в Ноемберянском районе чеканка, проведенная перед цветением, дает прибавку урожая по сравнению с контролем у сорта Ркацители от 14,3 до 26,6%, у Алиготе от 20,9 до 27,9%. При чеканке лозы в начале созревания ягод прибавка урожая составляет 2,2—15,7%.

Чеканка лозы в более поздние сроки, в период физиологической зрелости ягод, заметного увеличения урожая не дает, иногда даже имеет место некоторое снижение.

Следовательно, лучшим сроком чеканки для сортов Ркацители и Алиготе в Ноемберянском районе можно считать период—перед цветением. Кроме того, у этих сортов ранняя чеканка способствует получению урожая и на пасынках, которые вполне пригодны для употребления.